

UNDERVISNINGSSOPPLEGG TIL TEMAET MIGRASJON

Laget for elever fra 5.-10. trinn, men kan tilpasses både yngre og eldre elever, samt de kompetansemål læreren ønsker å legge vekt på.

INNHold

Introduksjon.....	2
Videoer og tilhørende tekster	2
Ahmed Umar.....	2
Zdenka Rusova	3
Kvet Nguyen.....	5
Samtale.....	5
Praktisk oppgave.....	6
Forslag til bok.....	6
Materiell.....	6
Tilleggsoppgave.....	8
Forankring i læreplanverket	9
Overordnet del.....	9
Kompetansemål i Kunst og håndverk.....	9
Etter 7. trinn.....	9
Etter 10. trinn.....	9
Kompetansemål i samfunnsfag.....	10
Etter 7. trinn.....	10
Etter 10. trinn.....	10
Kompetansemål i KRLE.....	10
Etter 7. trinn.....	10
Etter 10. trinn.....	10
Kompetansemål i norsk.....	11
Etter 7. trinn.....	11
Etter 10. trinn.....	11

INTRODUKSJON

Migrasjon er et tema som angår oss alle. Kunstsilo har i samarbeid med Slovak National Gallery laget tre undervisningsvideoer med migrasjon som tema. I hver video møter vi en kunstner som av ulike grunner har migrert til et nytt land. Kunstnerne forteller hvordan dette har påvirket dem både som menneske og kunstner.

De tre videoene handler om

1. Ahmed Umar
2. Zdenka Rusova
3. Kvet Nguyen

Til videoene har vi valgt ut relevante verk fra våre samlinger. Disse finner dere under videoene på nettsida, sammen med relevante, tilknyttede oppgaver.

Det anbefales å ta for seg en kunstner av gangen. Etter å ha sett videoen om kunstneren, leses kunstnerens historie. Deretter samtaler dere om migrasjon og identitet ved å ta utgangspunkt i en rekke spørsmål, som dere finner under. Til slutt skal elevene få gjøre en praktisk oppgave, hvor de relaterer migrasjonstemaet til seg selv gjennom å lage en bok. Målet med undervisningsopplegget er at elevene skal føle empati med migranter.

Undervisningsopplegget kan gjerne brukes som et tverrfaglig fordypningsprosjekt med varighet over lengre tid, og tilpasses ønskede deler av læreplanverket.

VIDEOER OG TILHØRENDE TEKSTER

AHMED UMAR

Ahmed Umar kom til Norge som flyktning fra Sudan i 2008. Han vokste opp i en dypt religiøs familie. Han måtte flykte fra Sudan fordi han er homofil og for dette kunne få dødsstraff, noe Sudan praktiserte helt frem til 2020. Fremdeles fengsles homofile i Sudan, kun på grunn av sin legning.

I Norge utdannet Ahmed seg til kunstner. Han bruker alltid sin kultur og sin bakgrunn i kunsten han lager, enten det er skulpturer, installasjoner, malerier, tegninger eller foto.

Kunstsilo har kjøpt inn 3 bilder fra en serie på 12, som Ahmed Umar har kalt "The Revolutionary Women of Sudan" - The Kandakas. Fotografiene dokumenterer sudanske kvinner som deltok i den sudanske revolusjonen som startet i 2019. Dette er kvinner som lever på en revolusjonær måte sammenliknet med det sudanske samfunnet ellers. Bildene hyller modige sudanske kvinner, som deltok aktivt i revolusjonen i 2019.

Fra venstre.: Ahmed Umar, The Revolutionary Women of Sudan - The Kandakas (ISRAA), Ahmed Umar, The Revolutionary Women of Sudan - The Kandakas (SARAH) og Ahmed Umar, The Revolutionary Women of Sudan - The Kandakas (MARWA), 2021

I april 2019, etter fire måneder med demonstrasjoner, endte det 30 år lange presidentskapet til diktator Omar al-Bashir. Et demokratisk valg ble planlagt i 2023. I oktober 2021 tok de militære over makten i landet og forårsaket nye kamphandlinger i Sudans hovedstad Khartoum.

Kvinnene spilte en viktig rolle under demonstrasjonene våren 2019. For eksempel gikk et bilde av en kvinne med pekefingeren i været viralt. Hun ropte revolusjonære slagord stående på en bil. Hun ble senere identifisert som Alaa Salah, men fikk kallenavnet «Kandaka». Kandaka betyr krigende dronning og uttrykket brukes i Sudan om modige kvinner.

Omfanget av diskriminering og vold mot kvinner i Sudan er omfattende, men siden 2019 har kvinnene tatt en stor rolle i de politiske og sosiale endringene som har skjedd i landet. Kvinnene har bidratt til å avskaffe en rekke moral-lover som regulerte alt fra påkledning og hijabbruk, til skilsmisse og barnefordeling.

Fotoprojektet til Umar er et forsøk på å danne et visuelt arkiv som er fritt for påvirkningene fra islamiseringen som har foregått de siste 45 årene under det diktatoriske styret i Sudan. Kunstneren ønsker at kvinnene skal framstilles uten skam rundt kropp, hår eller klær, bare med «en mangfoldig sudansk-het i ren form».

Fotografiene i serien presenterer kvinner kunstneren har møtt under reiser til Khartoum, Kairo, Paris, New York og Oslo. Alle er kledd med autentiske sudanesiske klær og smykker og tatt i naturlig lys. I hvert foto er det en «glorie» av et vakkert utformet matbrettdeksel som er laget av kvinner i Darfur i Sudan.

Situasjonen for kvinner i Sudan er blitt bedre etter revolusjonen i 2019. Men et militærkupp i 2021 førte til at den gode utviklingen har stoppet opp. Norge jobber i samarbeid med andre land og internasjonale aktører som FN, for å få en fredelig utvikling i landet.

ZDENKA RUSOVA

Zdenka ble født i 1939 i Praha, Tsjekkoslovakia og flyttet til Norge i 1970. Hun er fremdeles en aktiv kunstner i en alder av 85 år!

Moren var av adelig slekt og studerte litteratur ved universitetet i Praha. Hun begynte som lærer i en liten landsby, hvor hun giftet seg med en bondesønn i 1934. Fem år senere ble

Zdenka født, midt under den tyske okkupasjonen i forbindelse med andre verdenskrig. Moren ble da tvunget til å slutte som lærer, siden gifte kvinner med barn ikke hadde lov til å ha lønnet arbeid under okkupasjonen. Tsjekkoslovakia bestod da av de to delene Tsjekkia og Slovakia og var en republikk som eksisterte fra 1918 til 1993, da den ble delt fredelig opp i Tsjekkia og Slovakia.

Zdenka levde sine første barneår på landsbygda, hvor det var lettere tilgang på mat og klær under krigen. Men da faren fikk en tjenesteleilighet i hovedstaden Praha i 1942, valgte den lille familien å flytte. Leiligheten lå rett overfor Gestapos hovedkvarter. Dermed kunne den 3 år gamle Zdenka sitte i vinduet og se når soldatene fra det nazistiske Tysklands hemmelige statspoliti førte fanger inn og ut av bygningen. I denne dystre perioden brukte Zdenka mye tid på å snakke med moren om litteratur og filosofi, selv om hun bare var et lite barn. Da hun begynte på barneskolen i 1945 var Praha utbombet og kaotisk etter krigen. Kvinners arbeidsforbud ble endelig opphevet, dermed kunne moren begynne å jobbe som lærer igjen.

Zdenka gikk på kunstlinje på videregående skole og da hun fikk dra på utveksling til Øst-Tyskland, fikk hun se noe hun aldri hadde sett før: Havet, og kunst som var helt annerledes enn kunsten i Tsjekkoslovakia. Begge deler gjorde inntrykk. Etter videregående ble hun medlem i det kommunistiske partiet, siden det var jevngodt med et statlig stipend. Men etter hvert ble landet mer og mer kommunistisk og kunstmiljøet ble sterkt kontrollert av myndighetene. Om kunstnere ville stille ut, måtte de lage kunst som var godkjent av myndighetene; den skulle følge et politisk program og propaganda. Zdenka begynte snart å føle seg fanget i det tsjekkosllovakiske, kommunistiske samfunnet.

Etter endte studier begynte Zdenka å jobbe med illustrering av barnebøker, siden hun da kunne jobbe friere. Kunstnere som illustrerte barnebøker ble ikke kontrollert på samme måte som kunstnere som skulle stille ut i gallerier. Zdenka fikk dermed lage bøker med surrealistiske og fantasifulle bilder, inspirert av sirkusbesøkene foreldrene tok henne med på i oppveksten.

En norsk galleridirektør oppdaget Zdenkas bilder og ble så begeistret at han bidro til at hun fikk et stipend slik at hun i 1967 kunne reise til Norge. Her ble hun kjent med et helt annet kunstmiljø enn hjemme i Praha. I hjemlandet følte hun seg temmet og kontrollert, og følelsen av å oppholde seg i et fritt samfunn i Norge gjorde et enormt inntrykk på henne. Norgesoppholdet førte til en både menneskelig og kunstnerisk utvikling. Likevel studerte hun 3 år i Stuttgart før hun omsider vendte tilbake til Norge igjen i 1970. Her tok hun alle slags jobber, lærte seg norsk, kontaktet kunstmiljøet og holdt kunstutstillinger. Etter hvert fikk hun utsmykningsoppdrag: Hun laget altertavle i en kirke og laget utsmykning på Ullevål sykehus. Hun tok enda mer kunstutdannelse i Oslo og endte etter hvert opp som den første kvinnelige rektoren på Kunstakademiet i Norge.

Zdenka Rusaova har laget mange trykk og tegninger basert på eget liv. Hodene i disse bildene handler om frigjøring fra identiteten hun vokste opp med og gjenoppbygging av en ny identitet i et nytt land.

Zdenka Rusova, Uten tittel, 1967 og Uten tittel, 1967

KVET NGUYEN

Kvet (Hoa Nguyen Thi) ble født i 1995 av vietnamesiske innvandrere i Slovakia. Denne kollisjonen mellom to forskjellige virkeligheter påvirker henne sterkt og kommer til syne gjennom kunsten hennes. Ved bruk av foto forsøker hun å lage koblinger mellom landet foreldrene måtte forlate og det samfunnet hun lever i i dag. Samtidig prøver hun å knytte dette sammen med egne traumer, traumer hun opplever på grunn av sin todelte, slovakisk-vietnamesiske identitet.

Kvet tar for seg annerledeshet og identitet ikke bare i kunsten. Hun forsøker også å snakke direkte om temaene for å åpne diskusjoner, i både intervjuer og via andre plattformer.

Kvet har vunnet flere priser for sitt arbeid, både under kunststudiene og etterpå. Hun studerte både i Slovakia, England og Nederland og har stilt ut over store deler av Europa.

Kunstsilo har ingen verk av Kvet Nguyen i sin samling. Men vi finner likhetstrekk med verket Protective (2000) av norske Mari Slaattelid. Protective er en serie på fire fotografier der Slaattelid har fotografert sin egen datter i klassisk frontal portrettposisjon. Ett av disse fotografiene inngår i Tangen-samlingen. Portrettene viser en jente med hvit ansiktsmaske. Masken, som er av krem, er malt på ansiktet hennes med hender, omtrent som Kvet Nguyen gjør i sin video.

Mari Slaattelid, Protective, 2000

SAMTALE

Samtale om temaet migrasjon. Eksempel på spørsmål til elevene:

- Intro: Hvem er jeg, min identitet?
- Hva betyr ordet migrasjon for dere?

- Har noen av dere noen gang flyttet?
- Hvordan opplevdes det?
- Har noen av dere noen gang byttet skole?
- Hvordan er det å flytte fra et miljø til et annet? Hvordan opplevde du dette?
- Hva tok du med deg fra det stedet du dro fra? (dialekt, mat du liker, lukter, minner, vennskap osv)

PRAKTISK OPPGAVE

Lag en bok/hefte som viser din identitet. Bøkene skal kunne brukes i ulike fag, og lærerne kan selv velge hvor stort omfang oppgavene skal ta, da de kan bygges ut etter hva man ønsker å oppnå.

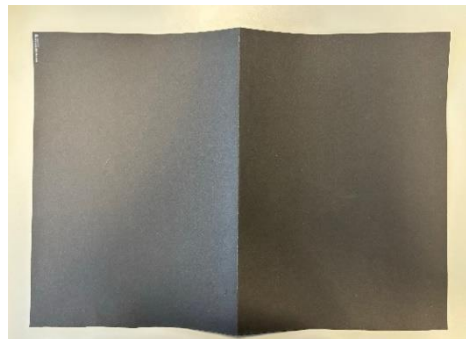
På forhånd kan elevene lage en oversikt over ulike steder de og deres nærmeste har bodd.

FORSLAG TIL BOK

MATERIELL

Kartong i str A3, kart, A4-ark til kladding, lim, saks, tusjer, linjal, gjennomskinnelige ark og om ønskelig gamle familiebilder, brev m.m. Festemateriell: tape, stiftemaskin, nål og tråd eller annet.

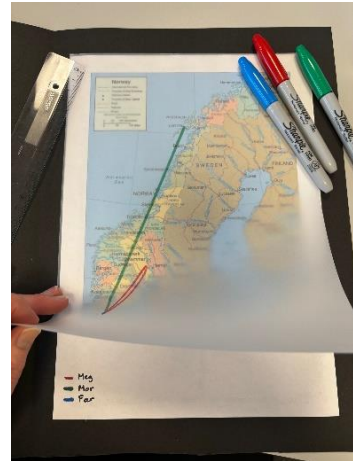
1. Bruk farget kartong i A3-format til bokomslag. Brett dette i to:

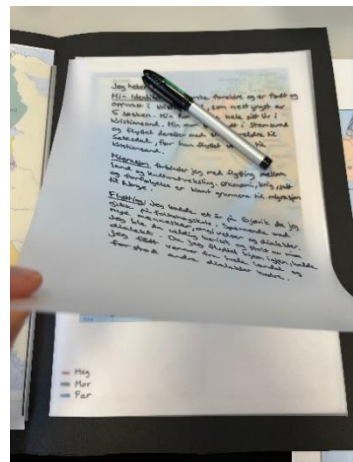
2. Begynn med siste side i boka: Lim inn et A4-kart som passer til elevens migrasjonsmønster: Kristiansand, Norge, Norden, Europa, verden.

3. Legg et gjennomsiktig papir over slik at kartet synes igjennom. Elevene tegner streker som markerer hvor eleven og omsorgspersoner har flyttet fra og til. Bruk ulike farger for å markere de ulike personenes flyttelinjer. Marker gjerne byene med en prikk på kartet, om den mangler. (Har eleven flyttet mye mellom ulike verdensdeler kan det være behov for både verdenskart og Europakart for å synliggjøre reiselinjene. Bruk da et gjennomsiktig ark på hvert kart).

4. På neste gjennomskinnelige ark skriver eleven svar på spørsmålene dere allerede har samtalt om (se ovenfor).

5. Hvert fingeravtrykk er unikt og bekrefter din identitet. Elevene setter sitt fingeravtrykk på hvert sitt ark som blåses opp i størrelse (gjærne 400%) på kopimaskin og kopieres til et gjennomsiktig A4-ark. Dette settes inn som første side i boka.

6. Man kan feste de gjennomskinnelige arkene til kartongen på ulike måter ved å for eksempel tape langs den ene kanten, bruke stiftemaskin, splittbinders eller sy. Boka på bildet er sydd sammen med ullgarn.

7. Lag et felles kart hvor hele klassen tegner inn sine flyttelinjer, slik at dere får se mangfoldet i klassen. Kopier dette kartet slik at hver elev kan lime dette inn som et tillegg i sin bok (kartet på bildene under viser 4 personers flyttelinjer).

Send klassekartet til undervisning@kunstsilo.no, så laster vi det inn på kunstsilo.no. Når mange kart er lastet inn, vil mangfoldet komme tydelig frem.

TILLEGGSOPPGAVE

1. Hvilken kunstner snakker om masker i sin video?
2. Lag masker ut fra hvilken etnisitet, kjønn, alder, rolle du ønsker å vise med masken. Forlag til materiell: Papir, kartong, papp, tekstil, garn, aluminiumsfolie, leire, gips, pappmasjè.

FORANKRING I LÆREPLANVERKET

OVERORDNET DEL

Undervisningsopplegget kan knyttes til «Opplæringens verdigrunnlag» i overordnet del <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/>

Den består av disse punktene:

- Menneskeverdet
- Identitet og kulturelt mangfold
- Kritisk tenkning og etisk bevissthet
- Skaperglede engasjement og utforskertrang
- Respekt for naturen og miljøbevissthet
- Demokrati og medvirkning

Undervisningen kan også knyttes direkte til de utvalgte kompetansemålene nevnt under. Man kan i tillegg enkelt tilpasse opplegget til andre kompetansemål, samt til både yngre og eldre elever, alt etter hvilken målgruppe man har og hvilke fag man ønsker å inkludere.

KOMPETANSEMÅL I KUNST OG HÅNDVERK

ETTER 7. TRINN

- bruke ulike strategier for idéutvikling og problemløsning
- utforske og reflektere over hvordan følelser og meninger vises i kunst, og bruke symbolikk og farge til å uttrykke følelser og meninger i egne arbeider
- analysere visuelle virkemidler i ulike medier og belyse et aktuelt tema gjennom foto eller infografikk
- beskrive mangfoldet i klestradisjoner eller gjenstander, inkludert samiske, og lage et produkt med inspirasjon fra kulturarv
- undersøke hvordan kjønnsroller vises i kulturelle uttrykk før og nå, og lage visuelle uttrykk som utfordrer stereotypier

ETTER 10. TRINN

- analysere hvordan identitet og stedstilhørighet kommuniseres i arkitektur, klestradisjoner, kunst eller gjenstander, og integrere kulturelle referanser i eget skapende arbeid
- undersøke hvordan kunst, inkludert samisk kunst, kan bidra i samfunnskritikk, og skape kunstuttrykk som belyser utfordringer i egen samtid
- reflektere kritisk over visuelle virkemidler og eksperimentere med ulike visuelle uttrykk i en skapende prosess

KOMPETANSEMÅL I SAMFUNNSFAG

ETTER 7. TRINN

- reflektere over hvorfor konflikter oppstår, og drøfte hvordan den enkelte og samfunnet kan håndtere konflikter
- utforske ulike sider ved mangfold i Norge og reflektere over menneskers behov for å være seg selv og for å høre til i fellesskap
- drøfte hva likeverd og likestilling betyr for et demokrati, og utvikle forslag til hvordan man kan motarbeide fordommer, rasisme og diskriminering
- samtale om menneske- og likeverd og sammenligne hvordan menneskerettighetene er blitt og blir ivaretatt i ulike land
- reflektere over hvordan møter mellom mennesker har bidratt til å endre hvordan mennesker har tenkt og samfunn har vært organisert

ETTER 10. TRINN

- reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for forandringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst
- sammenligne hvordan politiske, geografiske og historiske forhold påvirker levekår, bosettingsmønstre og demografi i forskjellige deler av verden i dag
- gjøre rede for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene
- gjøre rede for årsaker til og konsekvenser av terrorhandlinger og folkemord, som holocaust, og reflektere over hvordan ekstreme holdninger og ekstreme handlinger kan forebygges
- utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, menneskers liv og likestilling og likeverd
- reflektere over likheter og ulikheter i identiteter, levesett og kulturuttrykk og drøfte muligheter og utfordringer ved mangfold

KOMPETANSEMÅL I KRLE

ETTER 7. TRINN

- utforske og samtale om mangfold både innenfor kristne trossamfunn og andre religionssamfunn
- bruke filosofiske tenkemåter i samtale og undring
- utforske og beskrive egne og andres perspektiver i etiske dilemmaer knyttet til hverdags- og samfunnsutfordringer
- gjøre rede for hva menneskerettighetene innebærer for ytringsfrihet, religionsfrihet og religiøse minoriteters situasjon i Norge

ETTER 10. TRINN

- utforske og drøfte hvordan kristendom og andre religioner inngår i historiske endringsprosesser globalt og nasjonalt

- gjøre rede for og reflektere over ulike syn på kjønn og seksualitet i kristendom og andre religioner og livssyn
- utforske og presentere hvordan elementer fra kristendom og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk i medier og populærkultur
- utforske og sammenligne etiske ideer fra sentrale skikkelser i religiøse og livssynsbaserte tradisjoner
- utforske andres perspektiv og håndtere uenighet og meningsbrytning
- reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til det å vokse opp og leve i et mangfoldig og globalt samfunn
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger knyttet til ulike former for kommunikasjon
- identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom

KOMPETANSEMÅL I NORSK

ETTER 7. TRINN

- lytte til og videreutvikle innspill fra andre og begrunne egne standpunkter i samtaler
- presentere faglige emner muntlig med og uten digitale ressurser
- leke med språket og prøve ut ulike virkemidler og framstillingsmåter i muntlige og skriftlige tekster
- beskrive, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål
- skrive tekster med tydelig struktur og mestre sentrale regler for rettskriving, ordbøying og tegnsetting
- utforske og beskrive samspillet mellom skrift, bilder og andre uttrykksformer og lage egne sammensatte tekster
- utforske og reflektere over sammenhengen mellom språk og identitet

ETTER 10. TRINN

- bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer
- informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium
- skrive tekster med funksjonell tekstbinding og riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøying på hovedmål og sidemål
- bruke fagspråk og kunnskap om grammatikk, tekststruktur og sjanger i samtale om og bearbeiding av tekster
- uttrykke seg i ulike sjangre og eksperimentere med sjangre på kreative måter
- utforske språklig variasjon og mangfold i Norge og reflektere over holdninger til ulike språk og talespråkvarianter